

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju

**ULOGA IMPLICITNIH TEORIJA O LJUBAVNIM VEZAMA I STRATEGIJA
ODRŽAVANJA ODNOSA U PERCIPIRANOJ KVALITETI LJUBAVNE VEZE KOD
ŽENA I MUŠKARACA NA PRELASKU U ODRASLU DOB**

Diplomski rad

Yvonne Sečen

Mentor: Doc. dr. sc. Aleksandra Huić

Zagreb, 2018.

SADRŽAJ

UVOD	1
Implicitne teorije o ljubavnim vezama	2
Strategije održavanja veze	5
Kvaliteta ljubavne veze.....	8
Implicitne teorije, strategije održavanja i percipirana kvaliteta ljubavne veze	10
CILJ ISTRAŽIVANJA	12
Problemi i hipoteze	13
METODOLOGIJA	14
Sudionici	14
Instrumenti.....	14
Postupak.....	16
REZULTATI	16
Rodne razlike.....	17
Hijerarhijska regresijska analiza	19
RASPRAVA	23
Metodološka ograničenja, praktične implikacije i preporuke za buduća istraživanja	28
ZAKLJUČAK.....	29
LITERATURA.....	30
PRILOZI	35

Uloga implicitnih teorija o ljubavnim vezama i strategijama održavanja odnosa u percipiranoj kvaliteti ljubavne veze kod žena i muškaraca na prelasku u odraslu dob.

Implicit theories about relationships, relationship maintenance strategies and perceived relationship quality

Sažetak:

Uvjerenja pojedinaca o tome kako intimne veze trebaju izgledati i korištenje strategija održavanja odnosa uvelike mogu odrediti kako će pojedinci percipirati kvalitetu veze u kojoj se nalaze, međutim vrlo je malo znano o ovom odnosu kada je riječ o romantičnim vezama mladih na prelasku u odraslu dob. Ovo istraživanje imalo je dva cilja: prvi je bio utvrditi postoje li rodne razlike u implicitnim teorijama o ljubavnim vezama, strategijama održavanja odnosa i percipiranoj kvaliteti ljubavne veze, dok je drugi cilj bio ispitati ulogu implicitnih teorija o ljubavnim vezama i strategija održavanja odnosa u objašnjavanju percipirane kvalitete ljubavne veze kod žena i muškaraca na prelasku u odraslu dob. U istraživanju je sudjelovao 931 sudionik između 18 i 30 godina, heteroseksualne orijentacije, koji su u romantičnoj vezi, ali ne u braku. Utvrđena je statistički značajna razlika između muškaraca i žena u implicitnim teorijama o ljubavnim vezama, točnije u vjerovanju u rasti i razvoj, pri čemu žene snažnije podržavaju ovo vjerovanje te u strategijama održavanja ljubavnih veza pri čemu žene izvještavaju o većem stupnju autonomije u odnosu na muškarce. Također utvrđeno je kako su kod žena značajni prediktori u objašnjavanju percipirane kvalitete ljubavne veze: vjerovanje u rast i razvoj i tri strategije održavanja odnosa (dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti i autonomija). Kod muškaraca značajnim prediktorima pokazale su se i implicitne teorije vjerovanja i dvije strategije održavanja odnosa (dobra komunikacija i zajedničke aktivnosti). Rezultati ovog istraživanja mogu doprinijeti boljem razumijevanju uloge uvjerenja o romantičnim vezama i strategijama održavanja odnosa u percipiranoj kvaliteti ljubavne veze kod mladih na prelasku u odraslu dob te imaju praktične implikacije u edukaciji i terapiji romantičnih parova.

Ključne riječi: implicitne teorije o ljubavnim vezama, strategije održavanja odnosa, percipirana kvaliteta ljubavne veze, rodne razlike, mladi na prelasku u odraslu dob

Abstract:

A person's beliefs about how intimate relationships should look like and use of relationship maintenance strategies can largely determine how individuals will perceive the quality of their relationships. However, much less is known about the relationship between these variables when it comes to the romantic relationships of individuals in emerging adulthood. The aim of this study was twofold: the first goal was to determine gender differences in implicit theories of relationships, relationship maintenance strategies, and perceived relationship quality, and the second was to examine the role of implicit theories of relationships and relationship maintenance strategies in explaining the perceived relationship quality in emerging adulthood. The study included 931 participants between 18 and 30 years of age, who were involved in a heterosexual dating relationship. The results showed statistically significant differences between men and women in implicit theories of relationships. Women have stronger growth beliefs than men, and they report about greater autonomy in relationship than men do. Significant predictors of perceived relationship quality for women were growth beliefs and three relationship maintenance strategies (good communication, joint activities and autonomy). For men, significant predictors were also growth beliefs and two maintenance strategies (good communication and joint activities). Our results contribute to a better understanding of the role of beliefs about romantic relationships and the role of maintenance strategies in the perceived relationship quality in emerging adulthood and have practical implications for the education and therapy of romantic partners.

Key words: implicit theories of relationships, relationship maintenance strategies, perceived relationship quality, gender differences, emerging adulthood

UVOD

Primijećeno je kako se posljednjih 50 godina događaju velike promjene na prijelazu iz adolescencije u odraslu dob. Socijalne, demografske i ekonomske promjene rezultirale su promjenama uloga koje osobe imaju na pragu odraslosti (Rindfuss, 1991). Podaci pokazuju kako mladi sve češće duže žive s roditeljima, odgađaju osnivanje braka te sve kasnije postaju roditeljima. Ovaj trend opažen je u Hrvatskoj gdje je prema Državnom zavodu za statistiku Republike Hrvatske (2018) zabilježeno da je prosječna starost stupanja u prvi brak za žene 28.3 godina, a muškaraca 31.1 godina. Prije samo 20-ak godina, točnije, 1990. godine prosječna starost za žene bila je 23.3 godine, a za muškarce 27.0 godina. Iz tog razloga, može se zaključiti kako za većinu mladih u industrijskim zemljama, razdoblje kasne adolescencije i dvadesetih više nije kratki period tranzicije u odraslu dob i preuzimanja uloga odraslih već je to zaseban razvojni period života, karakteriziran važnim promjenama i istraživanjem mogućih životnih pravaca. Ovo razdoblje traje od 18. do 29. godine, a naziva se jednostavno - prijelaz u odraslu dob (eng. *emerging adulthood*; Arnett, 2000). Jedna od najvažnijih karakteristika ovog razdoblja jest ta da je razdoblje prijelaza u odraslost razdoblje istraživanja identiteta (Munsey, 2006). U ovom periodu mladi najviše istražuju različite mogućnosti za svoj život u različitim područjima, posebice u romantičnim odnosima, poslu i pogledima na život. U tim područjima oni uče više o tome tko su i što žele od života. Budući da su mladi na prijelazu u odraslost mnogo nezavisniji od roditelja nego što su bili u adolescenciji, a istovremeno nisu ograničeni ni jednom tipično odraslom ulogom (primjerice dugoročnim poslom ili brakom), imaju mogućnost iskušati različite načine života i različite izbore u romantičnim odnosima i poslu (Arnett, 2000). Za većinu ljudi ovo razdoblje označeno je zajedničkim skupom zadataka kao što su napuštanje doma i život odvojen od obitelji, završetak školovanja, zapošljavanje i financijska neovisnost, uspostavljanje dugoročnog spolno i emocionalno intimnog odnosa, te zasnivanje obitelji (Schaie i Willis, 2000). Iz tog razloga, razdoblje prelaska u odraslu dob možemo opisati kao desetljeće nabijeno energijom koja, više od ijednog životnog razdoblja, nudi potencijal za potpuno ispunjen život (Berk, 2007).

Kad se ljude upita što njihove živote čini smislenima, većina će na to pitanje navesti intimne veze s drugima. Biti uključen u stabilnu i zadovoljavajuću vezu je percipirano kao ključni dio sreće i zadovoljstva u životu od strane većine ljudi (Noller i Feeney, 2006). Među svim iskustvima s kojima se mladi na prelasku u odraslu dob suočavaju, uspostavljanje i održavanje dugotrajnih i ozbiljnih romantičnih veza jest jedno od područja koje je od najveće važnosti za ovu populaciju te ih i oni sami ističu kao jedno od emotivno najvažnijih

aspekata u svojim životima (Shurts i Myers, 2012). Sukladno tome, sposobnost uspostavljanja i održavanja uspješnih intimnih veza jest vrlo važan prediktor pozitivnog mentalnog zdravlja i uspješne emocionalne prilagodbe za pojedinca (Berk, 2007).

Iz tog razloga ne čudi činjenica da psiholozi već desetljećima istražuju odrednice uspješnih i kvalitetnih ljubavnih veza. Točnije, brojni istraživači nastoje odgovoriti na pitanje koja su to konkretna ponašanja, stavovi, uvjerenja i okolnosti partnera koji utječu na kvalitetu veze te koji u konačnici utječu na odluku partnera hoće li ostati u određenoj vezi ili ju prekinuti. Međutim, o odrednicama ljubavnih veza mladih na prelasku u odraslu dob znamo neusporedivo manje u odnosu na odraslu dob te u odnosu na odrednice bračnih veza. Iz tog razloga ovo istraživanje nekih odrednica ljubavnih veza nastoji ispitati ulogu pojedinih vjerovanja i određenih ponašanja u kvaliteti veze kod muškaraca i žena na prelasku u odraslu dob.

Implicitne teorije o ljubavnim vezama

Od rođenja ljudi prikupljaju znanje o svijetu i njegovim procesima. Takve akumulirane strukture znanja, sheme i teorije, čine mentalne okvire koji omogućuju pojedincima da se suočavaju svakodnevno sa svijetom bez da su konstantno preplavljeni novim informacijama (Noller i Feeney, 2006). Ti mentalni okviri zapravo predstavljaju naša uvjerenja odnosno vjerovanja koja se mogu definirati kao prihvaćene i usvojene postavke i principi o pojavama i objektima, njihovim obilježjima te odnosima među njima, koja su zasnovana na neposrednim, više ili manje pouzdanim, saznanjima i činjenicama (Petz i sur., 1992).

U kontekstu bliskih veza, uvjerenja i vjerovanja imaju važan utjecaj na oblikovanje percepcije pojedinca, njegovih očekivanja, evaluacija i sjećanja o partneru i njihovoj vezi (Noller i Feeney, 2006). Jedno od takvih uvjerenja su uvjerenja o tome što karakterizira dobru romantičnu vezu (Fletcher i Kininmonth, 1992). Ta vjerovanja su implicitne teorije koje se opisuju kao osobni konstrukti odnosno naivne pretpostavke pojedinaca o samima sebi i socijalnom svijetu koje, između ostalog, određuju način na koji ljudi percipiraju i interpretiraju događaje (Knee i Petty, 2013). Ross (1989) je definirao implicitne teorije kao shematske kognitivne strukture koje uključuju specifična vjerovanja o stabilnosti nekog atributa i uvjetima koji će vjerojatno potaknuti promjenu u njemu. Implicitne teorije možemo podijeliti na dvije glavne dimenzije - vjerovanje da je neki atribut stalan, odnosno određen sudbinom, te vjerovanje da je neki atribut promjenjiv, odnosno da se može mijenjati i razvijati

(Dweck & Leggett, 1988; prema Franiuk, Cohen i Pomerantz, 2002). Istraživanja ovog konstrukta započela su u kontekstu osobina ličnosti i inteligencije te su ustanovila vrlo važne spoznaje (Dweck, Chiu i Hong, 1995; Dweck, Hong i Chiu, 1993). Tako su primjerice rezultati pokazali da su vjerovanja da je inteligencija urođena (nepromjenjiva i stabilna) povezana s odustajanjem od izazovnih zadataka (Dweck, 1996). Slično tome, vjerovanja da su osobine ličnosti nepromjenjive i urođene povezana su s dovođenjem snažnih zaključaka o ličnosti osobe na temelju vrlo površnih obrasca ponašanja (Erdley i Dweck, 1993; prema Knee, 1998). Upravo su ovakvi intrigirajući rezultati doveli do brojnih istraživanja implicitnih teorija i u ostalim domenama pa tako, između ostalog, i u domeni socijalnih interakcija odnosno ljubavnih veza.

Implicitne teorije imaju vrlo važno značenje kada se proučavaju u kontekstu romantičnih veza jer utječu na ciljeve i motivaciju u vezi (Knee, Nanayakkara, Vietor, Neighbors i Patrick, 2001). Drugim riječima, vjerovanja koja pojedinac ima o tome kako se ljubavne veze formiraju, mijenjaju i razvijaju, imaju značajan utjecaj na njegovo mišljenje, ponašanje i reagiranje unutar ljubavne veze (Knee i Petty, 2013). Premda su se istraživanja ovom tematikom počela baviti relativno nedavno, čini se kako ljudi imaju različita vjerovanja odnosno različite implicitne teorije o tome što čini ljubavnu vezu uspješnom (Knee i sur., 2001). Primjenjujući saznanja o implicitnim teorijama iz do tada istraženih domena (ličnosti i inteligencije), Knee (1988) je postavio teorijski okvir za razumijevanje kako se ljudi razlikuju u načinu na koji razumiju dinamiku romantične veze. Jednostavnije rečeno, prepoznao je da ljudi imaju uvjerenja o stupnju u kojem se pojedini aspekti veze mogu mijenjati i razvijati odnosno o tome jesu li neki aspekti veze rigidni i određeni. Ta vjerovanja nazvao je implicitnim teorijama o ljubavnim vezama (eng. *implicit theories of relationships*, ITR) jer su to snažno ukorijenjena, ali vrlo rijetko komunicirana uvjerenja o tome kako se ljubavne veze razvijaju.

Implicitne teorije o ljubavnim vezama sastoje se od dvije nezavisne dimenzije: *vjerovanje u sudbinu* (eng. *destiny belief*) i *vjerovanje u rast i razvoj* (eng. *growth belief*) (Knee, 1998). *Vjerovanje u sudbinu* u suštini podrazumijeva vjerovanje da su pojedinci ili suđeni jedan drugome ili ne, odnosno da su kompatibilni ili nekompatibilni. Partneri s višim vjerovanjem u sudbinu koriste lako dostupne informacije kako bi procijenili kompatibilnost s partnerom i potencijal za uspjeh veze (Knee i Petty, 2013). Kao takvo, ovo vjerovanje ukazuje na važnost kompatibilnosti partnera na samom početku veze te stavlja naglasak na prve dojmove u vezi, odnosno evaluaciju i prognozu je li određena romantična veza suđena ili nije

(Knee i sur., 2001). *Vjerovanje u rast i razvoj* podrazumijeva drugačiji, ali ne i suprotan, pogled kako se može postići uspješna veza. U suštini, pojedinci koji vjeruju u rast i razvoj smatraju da se uspješne veze izgrađuju i razvijaju rješavanjem i pobjeđivanjem prepreka te međusobnim zblizavanjem i upoznavanjem partnera (Knee, Patrick, Vietor i Neighbors, 2004). Važno je naglasiti kako vjerovanje u teoriju o rastu i razvoju ne podrazumijeva da će veza biti uspješna usprkos problemima i izazovima, već upravo rješavanje tih poteškoća, prepreka i izazova dovodi do snažnije i uspješnije veze (Knee, 1998). Snažno vjerovanje u rast i razvoj podrazumijeva da problemi i razmirice u vezi nisu stabilni i stalni, već se njima može upravljati te da njihova učestalost fluktuirira tijekom veze (Knee i Petty, 2013).

Naša je kultura pretrpana slikama o ljubavi na prvi pogled i sugestijama kako je u životu jedno od najbitnijih zadataka pronaći srodnu dušu. Pojedinci s usvojenim vjerovanjem u sudbinu analizirat će sličnosti i razlike te na temelju prvih utisaka procijeniti kompatibilnost. Budući da vjeruju kako se odnos ne može mijenjati, vjerojatno će na temelju prvih utisaka donijeti odluku hoće li u toj vezi ostati ili ju prekinuti. S druge strane, živimo u vremenu kada broj razvoda brakova nikad nije bio veći te je poznato da su nerealistična očekivanja o vezama jedan od primarnih uzroka raspada veza i brakova (Franiuk i sur., 2002). Iz tog će razloga, pojedinci s usvojenim vjerovanjem u rast i razvoj, nastojati trudom, ulaganjem i njegovanjem veze održati romantičan odnos.

Jedna od vrlo bitnih razlika između implicitnih teorija u ostalim domenama i implicitnim teorijama o ljubavnim vezama jest da su dimenzije implicitnih teorija u ostalim domenama dva suprotna pola jednog konstrukta dok kod ljubavnih veza istraživanja konzistentno pokazuju kako su dva navedena vjerovanja dvije nezavisne i odvojene dimenzije (Franiuk i sur., 2002; Knee, 1998; Knee i sur., 2001). Gledajući iz perspektive romantičnih veza, poželjno je vjerovati da se uspješnost pojedine ljubavne veze može predviđati i procjenjivati, ali i da se ljubavne veze mogu razvijati i mijenjati. Nije rijetkost da pojedinci vjeruju da je sudbina ta koja spaja potencijalne partnere, ali jednom kada veza „procvjeta“, partneri moraju raditi na vezi i ulagati u odnos kako bi ga održali. Na temelju činjenice da se radi o dvije nezavisne dimenzije može se zaključiti da pojedinac može snažno podupirati obje implicitne teorije, slabo podupirati obje teorije ili imati kombinaciju jednog snažnog i jednog slabog vjerovanja. (Knee i sur., 2003). Iz tog razloga mogu se razlikovati četiri kombinacije dimenzija implicitnih teorija o ljubavnim vezama (*vjerovanje u rast i razvoj i vjerovanje u sudbinu*): orijentaciju prema napretku (eng. *cultivation orientation*; visoko vjerovanje u rast i razvoj, nisko vjerovanje u sudbinu), orijentaciju prema procjeni (eng. *evaluation orientation*;

nisko vjerovanje u rast i razvoj, visoko vjerovanje u sudbinu), orijentaciju prema bespomoćnosti (eng. *helplessness*; niska vjerovanja u rast i razvoj te sudbinu) i orijentaciju prema optimizaciji (eng. *optimization*; visoka vjerovanja u rast i razvoj te sudbinu; Knee i Petty, 2013). Nezavisnost vjerovanja u rast i razvoj i vjerovanja u sudbinu sugerira da svaka od tih dimenzija može jedinstveno doprinijeti predviđanju, moderiranju i objašnjavanju percepcija, kognicija i ponašanja u vezama, te da bi pojedine kombinacije vjerovanja ili njihova interakcija mogle biti posebno relevantne (Knee i sur., 2003). Osim toga nezavisnost dimenzija ukazuje na činjenicu da ni jedna od ovih dimenzija nije bolja ili lošija u odnosu na drugu bez da se u obzir ne uzme kontekst specifične ljubavne veze, već da različite kombinacije vjerovanja uzrokuju različite posljedice koje se bihevioralno manifestiraju (Knee i Petty, 2013). Tako primjerice vjerovanje u sudbinu može imati negativne posljedice ako uništi potencijalno dobru vezu na temelju lošeg prvog dojma, ali može dovesti i do poželjnih ishoda ako pozitivan prvi dojam o vezi potpomogne održati vezu kroz nevolje i teškoće. Snažno vjerovanje u rast i razvoj može pomoći partnerima da promijene destruktivne obrasce u vezi i tako osnaže vezu, ali može biti neadaptivno ako partneri nastoje održati vezu u kojoj je prisutno fizičko ili psihičko nasilje jer vlada uvjerenje da se ponašanje partnera može promijeniti (Knee, 1998). Osim toga, važno je naglasiti da, iako su implicitne teorije o vezama relativno stabilne kroz vrijeme s dobrim test-retest pouzdanostima (Franiuk i sur., 2002), ne može se reći da su nepromjenjive jer je moguće da važni događaji u vezama i iskustvo mogu utjecati na uvjerenja i oblikovati ih, kao što utječu na druga vjerovanja i sheme o odnosima (Knee i sur., 2003; Planalp i Rivers, 1996).

Strategije održavanja veze

Kvalitetne romantične veze mogu unaprijediti sve aspekte života, učvrstiti odnose s drugima te osnažiti fizičko i psihičko stanje osobe. S druge strane, kada veza nije uspješna, posljedice mogu biti vrlo štetne te dovesti do osjećaja usamljenosti i depresije (Malouff i sur., 2015). Kao socijalna bića, ljudi su usmjereni na razvijanje čvrstih i zdravih odnosa s drugima. Mnogobrojna istraživanja su pokazala da što više pojedinac ulaže u neki odnos, to je taj odnos uspješniji i više pridonosi općem dobru pojedinca (Berk, 2007; Bradbury i Lavner, 2012; Fincham i Beach, 2010), pa se na uspješnu romantičnu vezu može gledati kao na osobno ulaganje u psihičku i fizičku dobrobit pojedinca. Upravo su se iz tog razloga brojna istraživanja bavila pitanjima poput: koji su to načini i ponašanja koja dovode do uspješne veze, odnosno postoje li i koje su to strategije koje vezu održavaju uspješnom i trajnom.

Premda se definicije o tome što se zapravo podrazumijeva pod pojmom održavanje veze međusobno razlikuju, ako ih sumiramo iz njih možemo zaključiti da održavanjem određenih karakteristika veze kao što su zadovoljstvo ili strast, mi preveniramo potencijalno raspadanje veze i sprječavamo nastanak kriznih razdoblja u vezi koja bi zahtijevala njezino obnavljanje (Noller i Feeney, 2006). Već desetljećima istraživači nastoje definirati koje su to konkretno strategije održavanja veze. Davis (1973) je u svrhu svog istraživanja intervjuirao bračne parove nastojeći doznati koje sve strategije partneri koriste kako bi održali svoj odnos. Istraživanje je rezultiralo s 49 kategorija koje su bile raspoređene u 12 klastera. Sudionici su najčešće izjavljivali o korištenju sljedećih strategija održavanja: ceremonije (npr. obilježavanje godišnjice braka), komunikacija i zajedništvo (provođenje zajedničkog vremena). S druge strane, strategije koje sudionici najčešće koriste za popravljjanje, odnosno obnavljanje odnosa su: mijenjanje okoline, izbjegavanje metakomunikacije, antisocijalne strategije (nastojanje da se partner u nekom području promijeni) i traženje/dozvoljavanje autonomije. Slično tome, u svom istraživanju o tome kako partneri održavaju uzbuđenje u svojoj vezi Malouff i suradnici (2015) otkrili su tri konstrukta, odnosno tri strategije održavanja veze: dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti te autonomija (mogućnost individualnih aktivnosti). Upravo su ta tri konstrukta između ostalih predmet istraživanja u ovom radu te će u nastavku rada biti ukratko opisani.

Jedna od najvažnijih osobina po kojoj se razlikuju sretni i nesretni partneri jest način na koji jedan s drugim komuniciraju (Hewstone i Stroebe, 2001). Iz perspektive privrženosti, na komunikaciju se može gledati kao na alat za poticanje intimnosti i povjerenja u vezi budući da dobra i kvalitetna komunikacija među partnerima dovodi do osjećaja razumijevanja i prihvaćanja (Pietromonaco i sur., 2004). No, postavlja se pitanje što zapravo kvalitetna komunikacija podrazumijeva. Prema Montgomeryu (1988) kvalitetna komunikacija tipično je okarakterizirana kao pozitivna, intimna i u kontroli. Pozitivna interakcija podrazumijeva interakciju u kojoj se partneri međusobno podržavaju, u kojoj su radosni i ugodni jedan s drugim. Uključuje odgovore kao što su dogovaranje, konformiranje, ugodno ponašanje i ugodna neverbalna komunikacija. Intimnost se razvija kada partneri verbalno i neverbalno otkrivaju informacije o sebi, kada se samo-otkrivaju i spremni su podijeliti s partnerom i one najdublje pojedinosti o sebi. Na posljetku kontrola se odnosi na sposobnost partnera da upravljaju svojom komunikacijom i posljedično i svojim odnosom. Partneri kontroliraju svoju komunikaciju kroz vođenje koherentnih razgovora, usklađivanjem verbalnog i neverbalnog ponašanja, metakomuniciranjem te međusobnim razumijevanjem (Emmers-Sommer, 2004).

Johnson (2003) navodi da pojedinci s većim samopouzdanjem imaju tendenciju upustiti se u direktnu i otvorenu komunikaciju za razliku od nesigurnih osoba jer vjeruju da su dovoljno uvjerljivi i da će naići na razumijevanje od strane partnera. S druge strane, za pojedince koji su nesigurni u sebe vjerojatnije je da će biti suzdržaniji, da će postavljati zahtjeve ili se potpuno povući iz komunikacije jer pretpostavljaju da će ih partner odbaciti ili tako protestiraju zbog nereagiranja partnera. Johnson (2003) tvrdi da je sposobnost otvorenog komuniciranja i povjeravanja o svojim potrebama i strahovima te mogućnost razumijevanja partnerovog iskustva i perspektive ključno za odnos koji se može definirati kao utočište i sigurna baza. Iz tog razloga intima i otvorena komunikacija gradi i održava ljubavnu vezu.

Interakcija među partnerima, odnosno njihova komunikacija je vrlo često predmet istraživanja kao prediktor zadovoljstva vezom. Gottman (1999a) je ustanovio da je veća vjerojatnost da će pojedinac izražavati neugodne emocije kao što su, ljutnja, tuga, ratobornost i prezir odmah nakon što je njegov partner izrazio negativnost. Nadalje, Gottman (1999b) je identificirao četiri negativna obrasca komunikacije koja su najštetnija za ljubavnu vezu: kritiziranje, opravdavanje, prezir i povlačenje u sebe. Osim toga, ustanovio je da stabilni i sretni parovi puno rjeđe koriste ovakve obrasce ponašanja od onih nezadovoljnih te koriste puno efikasnije načine komunikacije kada rasprava krene u negativnom smjeru. Neki od efikasnih načina su: osmijeh, poštovanje, komplimenti, izražavanje odanosti te oni preveniraju da komunikacija eskalira, i služe kao alat za održavanje pozitivne komunikacije. Može se zaključiti da su partneri sretniji kad je za njihovu interakciju karakteristično rješavanje problema i otvorena komunikacija. Također, što više partneri izlože svoje misli, što više izraze svoje osjećaje, pokazuju partneru da razumiju njegove osjećaje i što su bolji u sagledavanju partnerove perspektive, to su sretniji. Nasuprot tome partneri su manje sretni što više izbjegavaju sukobe, ublažavaju (prikrivaju razlike i ignoriraju) i destruktivno komuniciraju (kritiziraju, ne slažu se, tuže se i daju sarkastične primjedbe).

Osim komunikacije još neke strategije održavanja odnosa su zajedničke aktivnosti (provođenje kvalitetnog zajedničkog vremena) te autonomija (mogućnost individualnih aktivnosti). Na prvi se pogled može činiti nelogičnim da su oba potpuno oprečna konstrukta strategije održavanja odnosa. Međutim prema dijalektičkoj teoriji interpersonalnih odnosa, partneri se neprestano prilagođavaju dvjema oprečnim silama: autonomiji i povezanosti s drugima (Ben-Ari i Lavee, 2007). Baxter (1988) je ustanovio da su upravo ta dva koncepta ključna za postojanje odnosa: bez povezanosti odnosi nemaju identitet i zbog toga ne mogu

postojati, a bez autonomije pojedinci nemaju identitet te zbog toga ne mogu postojati unutar veze. Uz to ni jedan pol ne može se definirati kao isključivo negativan ili pozitivan konstrukt. Potreba za bliskošću i samostalnošću može se mijenjati kroz vrijeme. Priroda potrebe za autonomijom i povezanosti konstantno se mijenja i varira ovisno o razvojnoj fazi ljubavne veze. Većina mladih na prelasku u odraslu dob priželjkuje neki prislan odnos i priliku da podjeli svoja iskustva s drugima. Karakteristično za ovu dob, mladi su upravo postigli određenu neovisnost od svojih roditelja, i nastoje shvatiti tko su oni kao jedinstvena ljudska bića. Potreba za prisnošću nastaje protivno tim potrebama za identitetom i neovisnošću. Ona zahtjeva da se donekle odustane od teško stečene neovisnosti i da se ponovno odredi identitet (Schaie i Willis, 2000). U velikoj mjeri, zrelost na prelasku u odraslu dob funkcija je sposobnosti pojedinca da odražava u ravnoteži dvije suprotne potrebe za neovisnošću i prisnošću. Feeney (1999) je u svom istraživanju utvrdio da problem bliskosti i udaljenosti, količina vremena provedenog zajedno i odvojeno te uključenost u zajedničke i odvojene aktivnosti su od ključne važnosti za mlade parove i uspješnost njihove veze.

Teorije i istraživanja sugeriraju da bi strategije održavanja veze kao što su komunikacija, zajedničke aktivnosti i autonomija trebale pomoći u održavanju fleksibilnosti odnosa. Drugim riječima, korištenjem strategija održavanja prevenira se raspad veze te one omogućuju da se veza, koja je prošla kroz teško razdoblje, obnovi (Dindia i Baxter, 1987). Osim toga, ono što je relevantno i za ovo istraživanje, strategije održavanja utječu na kvalitetu ljubavne veze odnosno na održavanje poželjnih karakteristika veze kao što su ljubav, odanost, povezanost i zadovoljstvo (Stafford i Canary, 1991).

Kvaliteta ljubavne veze

Kao što je već prije navedeno, romantične veze imaju krucijalnu ulogu u životu čovjeka te je uspostavljanje romantične veze vrlo važan zadatak u razvoju pojedinca na prelasku u odraslu dob (Arnett, 2000). Osim toga, teorija i istraživanja ukazuju na činjenicu da je uključenost u vezu, ali i kvaliteta ljubavne veze izrazito povezana sa sveopćim blagostanjem pojedinca (Demir, 2008). Pojam *kvaliteta veze* u načelu podrazumijeva koliko je pojedini partner zadovoljan i sretan svojom vezom, koliko se partneri slažu i koliko je veza uspješna (Reynolds, Houlston i Coleman, 2014). Premda je ovo vrlo često korišten konstrukt u mnogim istraživanjima, ne postoji konsenzus o tome što je to konkretno kvaliteta veze i teško je odrediti njezinu teorijsku podlogu (Fincham i Beach, 2010). Razlog ovome je vjerojatno taj što se, upravo zbog nedostatka konsenzusa, ovaj pojam koristi kao sinonim za

uspješnost veze, zadovoljstvo vezom, prilagodbu u vezi i slično, premda su to sve zasebni konstrukti.

Na temelju istraživanja, može se zaključiti da postoje dva pristupa za razumijevanje kvalitete ljubavne veze: interpersonalni i intrapersonalni pristup (Reynolds i sur., 2014). *Interpersonalni* ili odnosni pristup fokusira se na obrasce interakcije među partnerima kao što su komunikacija, razrješavanje konflikta te kako provode zajedničko vrijeme. S druge strane *intrapersonalni* pristup nema u fokusu interakcije i ponašanja partnera, već kvalitetu ljubavne veze ukazuje na pojedinačne procjene partnera koliko su sretni svojim odnosom. Ovaj pristup uključuje subjektivne evaluacije veze od strane partnera (Fincham i Rogge, 2010).

Mjere kvalitete ljubavne veze razvile su se primarno od strane istraživača i terapeuta, kako bi uz pomoć njih prepoznali nezadovoljne parove kojima je potrebna podrška te kako bi razumjeli kako pojedina ljubavna veza funkcionira (Johanson, 1995). Odluka o tome koju konkretno mjeru izabrati kada je riječ o kvaliteti veze može biti teška za istraživače uzimajući u obzir mnoštvo postojećih skala i višeznačne termine koji se koriste kako bi se opisalo što različite skale mjere. Jedan od glavnih pristupa mjerenja jest mjerenje kvalitete veze kroz subjektivnu percepciju od strane partnera, uglavnom se oslanjajući na samoprocjenu jednog partnera u vezi.

Mnogi istraživači su razvili skale za mjerenje različitih komponenti percipirane kvalitete veze. Nakon pregleda niza empiričkih i teorijskih istraživanja, Fletcher, Simpson i Thomas, 2000) identificirali su šest različitih konstrukta koji su najčešće definirani kao različite komponente percipirane kvalitete veze i za koje su razvijene i često korištene skale mjerenja. Ti konstrukti su: *zadovoljstvo* (mjera u kojoj je pojedinac zadovoljan i sretan u svojoj vezi te koliko ga ta veza ispunjava), *odanost* (mjera koliko je osoba predana i posvećena svojoj vezi), *povjerenje* (u kojoj mjeri pojedinac vjeruje svom partneru te koliko može računati i osloniti se na svog partnera), *intimnost* (mjera u kojoj se osoba osjeća povezano i blisko sa svojim partnerom), *strast* (mjera u kojoj pojedinac svoju vezu procjenjuje strastvenom i seksualno intenzivnom) i *ljubav* (mjera u kojoj pojedinac voli, obožava i gaji nježne osjećaje prema svom partneru). U svom istraživanju Fletcher i suradnici (2000) nastojali su otkriti kako su te dimenzije kognitivno strukturirane. Istraživanje je potvrdilo njihovu pretpostavku da percipirana kvaliteta veze nije jednodimenzionalni konstrukt koji je određen prosudbama na jednostavnoj pozitivno – negativnoj dimenziji, već da partneri grade i pohranjuju globalni stav o svojim partnerima i vezama na temelju niza

evaluativnih dimenzija. Partneri nastoje biti relativno konzistentni u procjenama svojih partnera i njihove veze kroz različite dimenzije, ali također primijećena je tendencija variranja evaluacija različitih dimenzija. Drugim riječima, istraživanje je pokazalo da te dimenzije predstavljaju specifične domene koje su kvazi-nezavisni evaluativni konstrukti te su dio jednog zajedničkog faktora drugog reda – percipiranom kvalitetom veze. Ovaj model pokazao se najboljim i na uzorku sudionika koji su bili u početnoj fazi veze i kod sudionika u dugotrajnim vezama, osim toga pokazao se najboljim modelom i kod žena i kod muškaraca.

Implicitne teorije, strategije održavanja i percipirana kvaliteta ljubavne veze

Postojeća istraživanja kvalitete veze te strategija održavanja veze ukazuju na važnost stavova i vjerovanja koje imamo o odnosima za ponašanja u tom istom, i posljedično percepciju kvalitete tog odnosa. U jednom istraživanju su se partneri koji su imali „razvojni“ pogled na vezu (slično kao vjerovanje u rast i razvoj) i oni s nerazvojnim pogledom (slično kao vjerovanje u sudbinu) međusobno razlikovali u svojim ponašanjima (Coleman i Houlston, 2011). Partneri s razvojnim pogledom češće su započinjali diskusije o aktualnim problemima u vezi, učili su iz teških iskustva, izražavali nezadovoljstvo i upuštali se u konstruktivne konflikte. Osim toga bili su svjesni kako zaštititi svoju vezu kroz bliskost i zajedničko vrijeme, nezavisnost, i pružanje podrške te efikasnu komunikaciju. Partneri s ne-razvojnog perspektivom češće su izbjegavali konfrontacije s partnerima potiskivanjem vlastitih potreba, odustajanjem od uključenosti u odnos s kojim su nezadovoljni i izbjegavanjem rješavanja problema. Imali su uvjerenje da partneri ne mogu naučiti kako unaprijediti svoj odnos te da odnos nije vrijedan spašavanja (Coleman i Houlston, 2011). Čini se kako su pojedinci s razvojnog perspektivom, odnosno vjerovanjem u rast i razvoj, skloniji ponašanjima usmjerenima na održavanje i unaprjeđivanje veze od onih s ne-razvojnog perspektivom, odnosno vjerovanjem u sudbinu (Coleman i Houlston, 2011; Lavner i Bradbury, 2012).

Osim toga, u istraživanju o povezanosti oblika implicitnih teorija sa zadovoljstvom i dugotrajnosti veze, Keen (1998) je dobio rezultate koji su pokazali da je veća vjerojatnost da će oni sudionici koji su postizali viši rezultat na ljestvici vjerovanja u sudbinu prekinuti svoju vezu, ako nisu u početku bili njome zadovoljni. Osim toga istraživanja su pokazala kako će pojedinci koji snažnije podržavaju vjerovanje u sudbinu procjenjivati vezu manje kvalitetnom ukoliko svog partner percipiraju vrlo različitim od idealnog partnera (Franiuk i sur., 2014; Knee i sur. 2001). S druge strane, vjerovanje u vlastitu sposobnost dostizanja osobnih ciljeva i rješavanja problema u vezi je konceptualizirano kao osobni resurs te je ustanovljeno da nas ta

vjerovanja potiču da ustrajemo u izazovima duže i dajemo sve od sebe kako bi ih riješili (Bandura, 1982, prema Bahun i Huić, 2016). Takvo će ponašanje u konačnici rezultirati pozitivnim ishodom u vezi te nesumnjivo utjecati na zadovoljstvo vezom. Drugim riječima, čini se kako snažnije podržavanje vjerovanja u rast i razvoj može umanjiti negativan utjecaj svađa, kognitivne diskripance i neslaganja među partnerima – procesa koji su najčešće povezani sa smanjenjem zadovoljstva i kvalitete veze (Knee, 2003).

Važno je spomenuti kako su različita istraživanja potvrdila da *vjerovanje u rast i razvoj* i *vjerovanje u sudbinu* tipično nisu povezana s rodom, odnosno da se muškarci i žene statistički značajno ne razlikuju u svojim vjerovanjima kada je riječ o implicitnim teorijama o ljubavnim vezama (Knee i sur., 2013). Iz svega navedenog za očekivati je da će implicitne teorije o ljubavnim vezama imati samostalni doprinos u objašnjavanju kvalitete veze te će vjerovanje u rast i razvoj biti prediktivno za kvalitetu ljubavnog odnosa, ali da pritom neće biti razlike između muškarca i žene u implicitnim teorijama o ljubavnim vezama.

Brojna su istraživanja pokazala da su različita ponašanja partnera povezana s uspješnom i pozitivnom vezom (Malouff i sur., 2015). Tako su dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti te autonomija (mogućnost individualnih aktivnosti), poznate i kao strategije održavanja veze, u pozitivnim korelacijama i s procjenama sudionika koliko je njihova veza uzbudljiva te koliko su njome zadovoljni. Keeley i Hart (1994) tvrde da je kvaliteta osobnog odnosa neumoljivo povezana s kvalitetom komunikacije između stranaka uključenih u taj odnos. Ideja da se žene i muškarci razlikuju u sposobnosti i načinu na koji komuniciraju, jedna je od najpopularnijih uvjerenja o rodnim razlikama. Za neke žene, komuniciranje, odnosno dijeljenje svojih misli i emocija je vrlo važan most za emocionalnu povezanost s partnerom, s druge strane neki muškarci će osjećati veću bliskost i povezanost s partnericom upuštanjem u zajedničke aktivnosti radije nego u verbalnu komunikaciju (Tannen, 1991). Bez obzira na rodne razlike u načinima na koji se pojedini konstrukti manifestiraju i preferencijama istih, mnoga istraživanja su pokazala da su i dobra komunikacija i zajedničke aktivnosti povezani s kvalitetom veze i kod muškaraca i kod žena (Markman, 1981; Oladeji, 2013; O'Leary i sur., 2012). U svom istraživanju Malouff i suradnici (2015) ustanovili su da je varijabla autonomija bila najslabije povezana s percipiranim uzbuđenjem i zadovoljstvom. Moguće je da je ova varijabla od važnosti samo pojedinim parovima ili pojedincima. Može biti da kod većine parova autonomija pomaže u održavanju veze, ali je kod nekih parova odraz problema u vezi i generalno nekvalitetne veze.

Ipak sudionici su u velikoj mjeri navodili autonomiju kao vrlo važnu odrednicu za održavanje veze. Berk (2007) navodi kako je uz strast i prisnost, koje tvore osnovicu romantične ljubavi, u dvadesetom stoljeću u zapadnim društvima jačalo vrednovanje individualizma, te je i ono postalo prevladavajućim temeljem za brak. Prema tom gledištu, između ostalog, zrela se ljubav temelji na autonomiji i uvažavanju jedinstvenih kvaliteta partnera. Također, poznato je kako su muškarci više nego žene od samog djetinjstva više i češće učeni na koji način da budu asertivni i nezavisni jer je to ono što ih vodi k uspjehu te se na kraju krajeva i od njih očekuje (Berk, 2007). Ipak u suvremenom svijetu puno se veći naglasak stavlja na autonomiju i nezavisnost žena kako u poslovnom svijetu tako i u njihovim ljubavnim vezama te se može pretpostaviti kako će upravo kod žena autonomija imati važnu ulogu kada je riječ o percipiranoj kvaliteti ljubavne veze. Iz svega navedenog može se očekivati kako će strategije održavanja odnosa imati samostalni doprinos u objašnjavanju percipirane kvalitete veze, pri čemu će i dobra komunikacija i zajedničke aktivnosti biti prediktori kvalitetnog ljubavnog odnosa i kod muškaraca i kod žena, dok će se autonomija istaknuti samo kod žena. Također, može se očekivati kako se muškarci i žene neće razlikovati u strategijama održavanja ljubavnih veza.

Naposljetku, postavlja se pitanje postoje li razlike u percipiranoj kvaliteti ljubavne veze između muškaraca i žena. Prethodna istraživanja pokazala su da su žene uglavnom manje zadovoljne u svojim vezama i brakovima od muškaraca (Van Laningham i sur., 2001; Umberson i sur., 2005; Amato i sur., 2007; prema Reynolds i sur., 2014). Iz tog se razloga može očekivati da će se jednaki trend ispostaviti i kada je riječ o percipiranoj kvaliteti ljubavne veze.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je utvrditi koja je uloga uvjerenja, odnosno implicitnih teorija o ljubavnim vezama te nekih strategija održavanja odnosa u percipiranoj kvaliteti veze kod žena i muškaraca na prelasku u odraslu dob.

Problemi i hipoteze

1. Utvrditi postoje li razlike s obzirom na rod sudionika u uvjerenjima, strategijama održavanja odnosa (dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti i autonomija) i percipiranoj kvaliteti ljubavne veze.

H1a: Na temelju prethodnih istraživanja može se očekivati da neće postojati rodne razlike u implicitnim teorijama o vezama.

H1b: Analizom prethodnih rezultata istraživanja može se očekivati statistički neznčajna razlika između muškaraca i žena u strategijama održavanja ljubavne veze kao što su dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti i autonomija.

H1c: S obzirom na rezultate prethodnih istraživanja može se očekivati statistički značajna razlika u percipiranoj kvaliteti ljubavne veze, točnije može se očekivati da će muškarci pozitivnije procjenjivati kvalitetu ljubavne veze od žena.

2. Utvrditi jesu li, i u kojoj mjeri, implicitne teorije o vezama (uvjerenje u rast i razvoj, uvjerenje u sudbinu) i strategije održavanja ljubavne veze (dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti i autonomija) prediktori percipirane kvalitete ljubavne veze kod žena i muškaraca na prelasku u odraslu dob.

H2a: Implicitne teorije o ljubavnim vezama i strategije održavanja ljubavne veze imat će samostalni doprinos u objašnjavanju percipirane kvalitete ljubavne veze i kod muškaraca i kod žena.

H2b: Značajni prediktori percipirane kvalitete ljubavne veze kod žena bit će uvjerenje u rast i razvoj, dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti te autonomija: sudionice koje snažnije podržavaju uvjerenje u rast i razvoj, percipiraju komunikaciju s partnerom boljom, izvještavaju o češćim zajedničkim aktivnostima s partnerom, ali i izvještavaju o većoj autonomiji unutar ljubavne veze, percipirat će svoju vezu kvalitetnijom. S druge strane kod muškaraca će prediktori percipirane kvalitete ljubavne veze biti uvjerenje u rast i razvoj, dobra komunikacija i zajedničke aktivnosti: sudionici koji snažnije podržavaju vjerovanje u rast i razvoj te percipiraju komunikaciju boljom i izvještavaju o češćim zajedničkim aktivnostima s partnericom, percipirat će svoju ljubavnu vezu kvalitetnijom.

METODOLOGIJA

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 931 sudionik u dobi od 18 do 30 godina ($M=22.81$, $SD=2.62$) koji su trenutno u heteroseksualnoj ljubavnoj vezi. Od ukupnog broja sudionika u istraživanju je sudjelovalo 69% žena i 31% muškaraca. Prosječno trajanje trenutne romantične veze sudionika je 33 mjeseca, a kreće se u rasponu od 1 do 140 mjeseci ($M=32.74$, $SD=26.66$). Najveći broj sudionika (64%) ne živi s partnerom, 17% sudionika živi s partnerom dok 19% povremeno živi s partnerom. Gotovo svi sudionici nemaju djece u trenutnoj vezi (99.5%).

Obrazovna struktura uzorka ukazuje kako je najveći postotak sudionika srednje stručne spreme (42%), zatim 36% ima završen fakultet, 21% ima višu stručnu spremu dok vrlo mali postotak sudionika ima završenu osnovnu školu (0.5%) ili doktorski studij (0.5%). Sudionici su većinski studenti (75%), 19% je zaposleno te je 6% trenutno nezaposleno. Većina sudionika (65%) živi u velikom gradu (više od 500 000 stanovnika), 10% živi u gradu do 500 000 stanovnika, 12% u manjem gradu (do 100 000 stanovnika) te 13% sudionika živi u manjem mjestu ili na selu/ruralnom području. 65% sudionika je katoličke religije, 29% nije religiozno dok je ostalih 7% ili kršćanske, ali ne katoličke religije (4%) ili neke ostale religije (3%). Od ukupnog broja sudionika 59% prakticira svoju vjeru, dok preostalih 42% ne.

Instrumenti

Implicitne teorije ispitane su Upitnikom implicitnih torija o ljubavnim vezama (eng. *Implicit Theories of Relationships Scale*; Knee, i sur., 2003) koji se sastoji od 22 čestice, a ispituje vjerovanja o tome kako se ljubavne veze razvijaju. Jedanaest parnih čestica ispituju vjerovanje u sudbinu dok preostalih neparnih 11 ispituju vjerovanje u rast i razvoj. Vjerovanje u sudbinu podrazumijeva vjerovanje da su partneri ili suđeni jedno drugome ili ne te da se njihov odnos ne može poboljšavati (npr. „Poteškoće u ranim fazama veze su jasan pokazatelj da partneri nisu jedno za drugo.“). Nasuprot tome, vjerovanje u rast i razvoj podrazumijeva vjerovanje da se ljubavna veza razvija postepeno tijekom vremena ulaganjem truda i nadilaženjem poteškoća koje su često ključ izgradnje čvrste ljubavne veze (npr. Izazovi i prepreke u vezi mogu učiniti ljubav još jačom.“). Rezultat se formira zasebno za vjerovanje u sudbinu, odnosno u rast i razvoj, kao aritmetička sredina vrijednosti dobivenih na pojedinim

česticama koje odgovaraju određenom vjerovanju. Korištena je skala Likertovog tipa što znači da se mogući raspon rezultata na svakoj pojedinoj skali kreće se od 1 do 7, pri čemu „1“ označava „uopće se ne slažem“, dok „7“ označava „u potpunosti se slažem“. Veći rezultat na skali označava jaču izraženost vjerovanja u pojedinu implicitnu teoriju o ljubavnim vezama. Cronbach alpha koeficijent unutarnje konzistencije za dimenzije upitnika Implicitne teorije o ljubavnim vezama iznosi .88 za Vjerovanje u sudbinu i .82 za Vjerovanje u rast i razvoj. Dobiveni podaci su u skladu s prijašnjim istraživanjima (Knee i sur., 2004) gdje su dobiveni koeficijenti pouzdanosti za Vjerovanje u sudbinu i za Vjerovanje u rast i razvoj iznosili .84 i .75. Bukvić (2017) je potvrdila dvofaktorsku strukturu hrvatske verzije ovog upitnika.

Instrumentom Mjere dobre komunikacije, zajedničkih aktivnosti i autonomije ispitane su strategije koje održavaju ljubavnu vezu (eng. *Measures of Good Communication, Joint Activities, and Autonomy*; Malouff i sur., 2015). Upitnik se sastoji od ukupno devet čestica od kojih po tri čestice mjere tri konstrukta: Dobra komunikacija („Moj/a partner/ica i ja iskreno razgovaramo.“), Zajedničke aktivnosti („Moj/a partner/ica i ja upuštamo se u puno zajedničkih aktivnosti.“) i Autonomija („Moj/a partner/ica i ja dajemo jedan drugome prostora kada je potrebno.“). Sudionicima je dana uputa da razmisle o svojoj trenutnoj vezi i trenutnom partneru/ici te da označe stupanj slaganja za svaku pojedinu tvrdnju pri čemu „1“ označava „uopće ne“, a „7“ – „u potpunosti“. Rezultati se formiraju zasebno za svaku pojedinu aktivnost zbrajanjem i uprosječivanjem ukupnog rezultata stoga veći rezultat označava češće upuštanje u pojedinu aktivnost u ljubavnom odnosu. Faktorskom analizom na našem uzorku potvrđena je trofaktorska struktura hrvatskog prijevoda skale, pri čemu tri faktora zajedno objašnjavaju 66.28% varijance (matrica faktorske strukture nalazi se u prilogu 1). Dobiveni koeficijenti pouzdanosti za dobru komunikaciju, zajedničke aktivnosti i autonomiju iznose .90, .86 i .71.

Upitnikom Komponente percipirane kvalitete ljubavne veze (eng. *Perceived Relationship Quality Components*; Fletcher i sur., 2000) ispitana je kvaliteta ljubavne veze. Upitnik se sastoji od ukupno 18 čestica od kojih po tri čestice mjere šest kvazi-nezavisnih komponenti percipirane kvalitete veze: zadovoljstvo („Koliko ste zadovoljni svojom vezom?“), predanost („Koliko ste predani svojoj vezi?“), intimnost („Koliko intimnom biste procijenili svoju vezu?“), povjerenje („U kojoj mjeri vjerujete svojem partneru/ici?“), strast („Koliko je Vaša veza strastvena?“) i ljubav (Koliko volite svojeg partnera/icu?“). Sudionicima je dana uputa da razmisle o njihovoj trenutnoj vezi i o svom trenutnom partneru te da za svaku česticu označe broj koji najbolje odgovara njihovoj procjeni na skali od 1 do 7,

pri čemu „1” označava „uopće ne”, a „7” – „u potpunosti”. Ukupan rezultat formiran je zbrajanjem rezultata na pojedinim česticama i uprosječenjem zbroja te stoga veći rezultat označava kvalitetnije percipiranu ljubavnu vezu u odnosu na manji rezultat. Fletcher i suradnici (2000) su u svom radu dobili rezultate koji ukazuju kako šest navedenih komponenti predstavljaju komponente jednog generalnog faktora: Percipirana kvaliteta veze. Faktorska analiza rađena na česticama potvrdila je jednodimenzionalnu faktorsku strukturu pri čemu je u ovom istraživanju objašnjeno 71.09% varijance (matrica faktorske strukture nalazi se u prilogu 2). Cronbach alpha koeficijent unutarnje konzistencije iznosi .94.

Sudionike se dodatno, osim demografskih podataka, pitalo i o obilježjima njihove trenutne veze: koliko traje, žive li s partnerom, imaju li djecu.

Postupak

Istraživanje je provedeno putem online ankete na heteroseksualnim osobama između 18 i 30 godina koje nisu u braku, ali su u romantičnoj vezi. Anketa je oglašavana na raznim online društvenim stranicama i grupama, poput raznih facebook grupa te na nekoliko web stranica fakulteta, u periodu od travnja do srpnja 2016. godine. U kratkoj uputi sudionicima je objašnjeno da je tema istraživanja bliski odnosi kod mladih, heteroseksualnih osoba koje su trenutno u ljubavnoj vezi. Također navedeno je kako je ispunjavanje upitnika anonimno i dobrovoljno te da od sudjelovanja u istraživanju mogu odustati u bilo kojem trenutku bez ikakvih posljedica. Osim toga, sudionici su zamoljeni da upitnik ispunjavaju sami, bez prisutnosti partnera, te da na pitanja odgovaraju spontano i što iskrenije budući da nema točnih i netočnih odgovora. Prosječno vrijeme potrebno za ispunjavanje ankete bilo je 20 minuta te su za potrebe ovog rada korištena tri instrumenta od ukupno jedanaest.

REZULTATI

Prije nego što se prikažu rezultati koji odgovaraju na postavljene probleme bit će prikazani rezultati normaliteta distribucije kako bi se utvrdila opravdanost korištenja parametrijskih metoda za obradu rezultata. Unatoč tome što svi rezultati Kolmogorov-Smirnovljevog testa pokazuju statistički značajna odstupanja distribucija rezultata korištenih mjera tek nekolicina značajnije odstupaju od normalne distribucije (Tablica 1). S obzirom na

osjetljivost Kolmogorov-Smirnovljevog testa, kao i testova asimetrije i spljoštenosti na velike uzorke sudionika ($N=931$), ovaj nalaz je očekivan (Field, 2009). Međutim, vizualni pregled histograma (vidi Prilog 3) ukazuje kako niti jedna od distribucija nije bimodalna. Zbog toga se smatra opravdanim korištenje parametrijskih testova za obradu podataka.

Tablica 1

Prikaz deskriptivne statistike i rezultata asimetrije i spljoštenosti te Kolmogorov-Smirnovljevog testa (K-S) za varijable korištene u ovom istraživanju ($N = 931$).

Varijable	Min.	Max.	<i>M</i>	<i>SD</i>	Asimetrija	Spljoštenost	<i>K-S</i>
Vjeronanje u sudbinu	1	7	3.41	1.1	0.37	0.1	0.05**
Vjeronanje u rast i razvoj	1.82	7	5.33	0.87	-0.49	0.11	0.06**
Dobra komunikacija	1	7	6.32	1	-2.07	5.00	0.25**
Zajedničke aktivnosti	1	7	5.68	1.28	-1.08	0.87	0.15**
Autonomija	1.67	7	5.65	1.14	-0.78	0.1	0.13**
Percipirana kvaliteta veze	1.83	7	6.15	0.83	-1.66	3.27	0.16**

Legenda: Min. – minimalna vrijednost; Max. – maksimalna vrijednost; *M* - aritmetička sredina; *SD* - standardna devijacija; Asimetrija - pokazatelj asimetričnosti distribucije; Spljoštenost - pokazatelj spljoštenosti distribucije; *K-S* - Kolmogorov-Smirnovljeva *z*-vrijednost; ** $p < .01$

Rodne razlike

Prvi problem ovog istraživanja bio je utvrditi postoje li rodne razlike u uvjerenjima, strategijama održavanja ljubavne veze i percipiranoj kvaliteti ljubavne veze. Kako bi se odgovorilo na to pitanje, serijom t-testova za nezavisne uzorke ispitale su se razlike između muškaraca i žena u implicitnim teorijama, strategijama održavanja odnosa te percipiranoj kvaliteti ljubavne veze (Tablica 2). Rezultati su pokazali da postoje statistički značajne razlike između muškaraca i žena u vjeronanju u rast i razvoj, ali da rodni razlika nema u vjeronanju u sudbinu. U usporedbi s muškarcima, žene više podržavaju Vjeronanje u rast i razvoj, dok muškarci i žene podjednako podržavaju Vjeronanje u sudbinu. Nadalje, rezultati pokazuju kako jednim djelom postoji statistički značajna rodna razlika kada je riječ o strategijama održavanja ljubavne veze. Točnije, muškarci i žene u svojim ljubavnim odnosima jednako

procjenjuju kvalitetu komunikacije, podjednako često se upuštaju u zajedničke aktivnosti s partnerom, ali žene u odnosu na muškarce procjenjuju veću zastupljenost autonomije u svojim vezama. Osim toga ispitana je i rodna razlika u percipiranoj kvaliteti ljubavne veze te su rezultati pokazali kako nema statistički značajne razlike između muškaraca i žena, odnosno da žene i muškarci svoje veze percipiraju jednako kvalitetnima.

Kako bismo bolje prikazali razliku između distribucije rezultata muškaraca i žena, izračunata je i veličina učinka, odnosno Cohenov d koji se definira kao standardizirana razlika između rezultata dvije skupine sudionika (Cohen, 1992). Rezultati pokazuju kako je veličina učinka za sve distribucije pa tako i za distribucije rezultata muškaraca i žena na skalama za koje je t-testom dobivena statistički značajna rodna razlika (*vjerovanje u rast i razvoj* i *autonomija*) mala; $d = 0.20$ i $d = 0.22$. Dakle, dobivena se razlika između muškaraca i žena i za *vjerovanje u rast i razvoj* i za *autonomiju* ne može smatrati velikom, a postotak nepreklapanja dvije distribucije za obje varijable iznosi oko 15% (Becker, 2000; prema Kolesarić i Tomašić Humer, 2016).

Tablica 2

Prosječni rezultati i standardne devijacije implicitnih teorija o vezama, strategija održavanja ljubavnih veza i percipirane kvalitete veze te pripadajući t-testovi i veličina učinka ($N=931$)

	Žene		Muškarci		t	df	p	d
	M	SD	M	SD				
Vjerovanje u sudbinu	3.37	1.1	3.5	1.09	-1.71	929	.088	0.12
Vjerovanje u rast i razvoj	5.39	0.83	5.21	0.93	2.84	929	.007	0.20
Dobra komunikacija	6.35	0.99	6.27	1.01	1.11	929	.266	0.08
Zajedničke aktivnosti	5.67	1.30	5.7	1.24	-0.25	929	.804	0.02
Autonomija	5.73	1.11	5.48	1.19	3.05	929	.002	0.22
Percipirana kvaliteta veze	6.18	0.81	6.09	0.89	1.63	929	.117	0.11

Legenda: M - aritmetička sredina; SD - standardna devijacija; t - rezultat t-testa; df – stupnjevi slobode; p - razina statističke značajnosti rezultata t-testa; d - Cohenov d - indeks.

Hijerarhijska regresijska analiza

Prije provedbe regresijske analize provjereni su opći odnosi među varijablama. U Tablici 3 prikazane su korelacije svih varijabli korištenih u ovom istraživanju i to posebno za žene i posebno za muškarce. Iz tablice je vidljivo da uvjerenje u sudbinu kod žena nije statistički značajno povezano ni s jednom korištenom varijablom dok je kod muškaraca u značajnoj pozitivnoj vezi jedino s percipiranom kvalitetom veze te s varijablom zajedničke aktivnosti pri čemu su te značajnosti manje od .05. Osim toga statistički neznačajna povezanost utvrđena je i između varijabla zajedničke aktivnosti i autonomija i kod žena i kod muškaraca dok je uz to kod žena autonomija statistički neznačajno povezana i sa vjerovanjem u rast i razvoj. Sve ostale varijable su u međusobnim pozitivnim korelacijama i kod ženskog i kod muškog uzorka ($p < .01$) pri čemu je važno naglasiti kako prema Cohenovoj konvenciji (Cohen 1992) veliku veličinu učinka imaju povezanosti između samo tri varijable – *percipirana kvaliteta veze*, *dobra komunikacija* i *zajedničke aktivnosti* i kod žena i kod muškarca.

Tablica 3

Personovi koeficijenti korelacija između svih varijabli korištenih u ispitivanju posebno za muškarce (iznad dijagonale, $N=290$) i žene (ispod dijagonale, $N=641$).

Varijable	Vjerovanje u sudbinu	Vjerovanje u rast i razvoj	Percipirana kvaliteta veze	Dobra komunikacija	Zajedničke aktivnosti	Autonomija
Vjerovanje u sudbinu	1	-.018	.115*	.066	.143*	-.007
Vjerovanje u rast i razvoj	.026	1	.330**	.316**	.230**	.162**
Percipirana kvaliteta veze	.035	.112**	1	.727**	.611**	.221**
Dobra komunikacija	-.034	.106**	.693**	1	.630**	.244**
Zajedničke aktivnosti	.024	.106**	.636**	.601**	1	.103
Autonomija	-.02	.064	.159**	.186**	.014	1

* $p < .05$; ** $p < .01$

Dodatno se nastojalo utvrditi razlikuju li se obrasci korelacija između muškaraca i žena što je provjereno Fisherovim z-testom. Rezultati pokazuju da se korelacije između vjerovanja u rast i razvoj i percipirane kvalitete veze ($z = -3.24$; $p = .001$) te korelacije između vjerovanja u rast i razvoj i dobre komunikacije ($z = -3.11$; $p = .002$) statistički značajno razlikuju kod muškaraca i kod žena. Drugim riječima korelacije među navedenim varijablama su kod muškaraca statistički značajno veće u odnosu na korelacije kod žena.

Kako bi se odgovorilo na drugi problem ovog istraživanja i provjerilo predviđaju li implicitne teorije i strategije održavanja veze percipiranu kvalitetu ljubavne veze provedene su dvije hijerarhijske regresijske analize. U obje analize kriterij je bila percipirana kvaliteta ljubavne veze te su u prvom koraku prediktori bile implicitne teorije o vezama, a u drugom su uvedene strategije održavanja veze. Provedene su dvije jednake regresijske analize posebno na uzorku žena i na uzorku muškaraca. Iz tablica 4 i 5 vidljivo je da su u prvom koraku unesene implicitne teorije vjerovanja koje na uzorku žena objašnjavaju 1.4% varijance percipirane kvalitete ljubavnih veza, dok na uzorku muškarca objašnjava 12.4% varijance pri čemu za oba uzorka imaju značajan samostalni doprinos. U drugom su koraku unesene strategije održavanja odnosa koje objašnjavaju dodatnih 54.8% varijance percipirane kvalitete ljubavnih veza na uzorku žena, dok na uzorku muškarca taj postotak iznosi 45.8%. Iz navedenog može se zaključiti da strategije održavanja odnosa imaju dodatni doprinos u objašnjavanju percipirane kvalitete ljubavne veze i kod žena i kod muškarca. Nakon dodavanja strategija održavanja veza u model, implicitna vjerovanja u rast i razvoj više nisu značajan prediktor percipirane kvalitete ljubavnih veza kod žena, međutim ostaju značajne kod muškaraca. Osim toga rezultati pokazuju kako implicitne teorije vjerovanja u rast i razvoj zajedno sa strategijama održavanja odnosa kod žena objašnjavaju 56.2% varijance percipirane kvalitete ljubavnih veza, a kod muškaraca 58.1%.

Tablica 4

Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize: doprinos implicitnih teorija o vezama i strategija održavanja veza u predviđanju percipirane kvalitete ljubavne veze na uzorku žena ($N=641$).

Prediktori	Korak 1			Korak 2		
	β	t	p	β	t	p
Vjerovanje u sudbinu	.032	.813	.416	.043	1.638	.102
Vjerovanje u rast i razvoj	.111	2.829	.005	.020	.761	.447
Dobra komunikacija				.470	13.917	.000
Zajedničke aktivnosti				.349	10.511	.000
Autonomija				.066	2.436	.015
Kriterij						
Percipirana kvaliteta						
R		0.117			0.75	
R^2		0.014			0.562	
ΔR^2		0.014			0.548	
ΔF		4.394			265.103	
Δp		.013			.000	
		F(2, 638) = 4.394*			F(5, 635) = 163.002**	

Legenda: β - vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t - vrijednost t-testa; p - statistička značajnost rezultata t-testa; R - koeficijent multiple korelacije; R^2 - ukupni doprinos objašnjenju varijanci; ΔR^2 = doprinos dodane grupe prediktora objašnjenju varijanci; ΔF - vrijednost F - omjera za dodanu grupu prediktora; F - vrijednost ukupnog F - omjera; * $p < .05$, ** $p < .01$

U tablici 4 vidljivo je da su se značajnim prediktorom u objašnjavanju percipirane kvalitete ljubavne veze u prvom koraku kod žena pokazala varijabla *vjerovanje u rast i razvoj* što pokazuje da će žene koje snažnije podržavaju vjerovanje u rast i razvoj vjerojatnije percipirati svoju vezu kvalitetnijom. U konačnom modelu kod žena značajnim su se pokazala tri prediktora, odnosno tri strategije održavanja odnosa: *dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti i autonomija*. Dobiveni rezultati pokazuju da će žene koje češće primjenjuju strategije održavanja u svojoj vezi, odnosno koje imaju kvalitetniju komunikaciju te provode više vremena u zajedničkim aktivnostima s partnerima, ali i posjeduju više autonomije, svoju vezu vjerojatnije procjenjivati kvalitetnijom.

Tablica 5

Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize: doprinos implicitnih teorija o vezama i strategija održavanja veza u predviđanju percipirane kvalitete ljubavne veze na uzorku muškaraca ($N = 290$).

Prediktori	Korak 1			Korak 2		
	β	t	p	β	t	p
Vjerovanje u sudbinu	.121	2.195	.029	.048	1.227	.221
Vjerovanje u rast i razvoj	.332	6.015	.000	.100	2.464	.014
Dobra komunikacija				.524	10.105	.000
Zajedničke aktivnosti				.246	4.915	.000
Autonomija				.052	1.298	.195
Kriterij						
Percipirana kvaliteta						
R		.352			.762	
R^2		.124			.581	
ΔR^2		.124			.458	
ΔF		20.264			103.436	
Δp		.000			.000	
		F(2.287) = 20.264**			F(5.284) = 78.846**	

Legenda: β - vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta; t - vrijednost t-testa; p - statistička značajnost rezultata t-testa; R - koeficijent multiple korelacije; R^2 - ukupni doprinos objašnjenju varijanci; ΔR^2 = doprinos dodane grupe prediktora objašnjenju varijanci; ΔF - vrijednost F - omjera za dodanu grupu prediktora; F - vrijednost ukupnog F - omjera; ** $p < .01$

U tablici 5 vidljivo je da su se značajnim prediktorima za percipiranu kvalitetu ljubavne veze u prvom koraku pokazale obje varijable – *vjerovanje u sudbinu* i *vjerovanje u rast i razvoj* što ukazuje na nalaz da će muškarci koji snažnije podržavaju i vjerovanje u sudbinu i vjerovanje u rasti i razvoj vjerojatnije percipirati svoju vezu kvalitetnijom. U konačnom modelu kod muškarca značajnim su se pokazala također tri prediktora, ali se u ovom slučaju radi o prediktorima: *vjerovanje u rast i razvoj*, *dobra komunikacija* i *zajedničke aktivnosti*. Drugim riječima, rezultati pokazuju kako muškarci koji snažnije podržavaju vjerovanje u rast i razvoj, imaju kvalitetniju komunikaciju u svojim vezama i češće provode vrijeme u zajedničkim aktivnostima sa svojim partnericama, vjerojatnije svoju vezu percipirati kvalitetnijom. Osim toga, rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazuju kako implicitne teorije vjerovanja samostalno objašnjavaju puno veći postotak varijance kvalitete ljubavne veze kod muškaraca u odnosu na žene, dok je samostalni doprinos strategija

održavanja ljubavnih veza u objašnjavanju kvalitete ljubavnih veza nešto veći kod žena u odnosu na muškarce.

RASPRAVA

Jedan od najvažnijih zadataka i izazova na prelasku u odraslu dob jest uspostavljanje stabilnih, uspješnih i dugotrajnih ljubavnih veza (Schaie i Willis, 2000). Istraživanja su pokazala kako je sposobnost uspostavljanja i održavanja uspješnih intimnih veza vrlo važan prediktor pozitivnog mentalnog zdravlja za mlade na prelasku u odraslu dob (Berk, 2007). Premda su se u mnogim istraživanjima nastojale utvrditi i definirati odrednice uspješnih i kvalitetnih ljubavnih veza kod bračnih parova, vrlo malo je znano što čini ljubavnu vezu uspješnom kod mladih ove dobi te je upravo to glavni doprinos ovog istraživanja. Uzimajući u obzir važnost kognitivne perspektive, odnosno utjecaja uvjerenja na oblikovanje percepcije pojedinca, njegovih evaluacija o partneru i njihovoj vezi (Noller i Feeney, 2006) te važnost konkretnih strategija koje partneri koriste kako bi održali svoj odnos, ovim se istraživanjem nastojala utvrditi uloga implicitnih teorija o ljubavnim vezama i strategija održavanja odnosa u percipiranoj kvaliteti ljubavne veze kod mladih na prelasku u odraslu dob. Konkretno, nastojalo se istražiti postoje li rodne razlike u navedenim odrednicama te koja je priroda njihovog odnosa.

Prvim problemom nastojalo se utvrditi postoje li rodne razlike u uvjerenjima, strategijama održavanja odnosa (dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti i autonomija) i percipiranoj kvaliteti ljubavne veze. Kada je riječ o implicitnim teorijama dobivena je statistički neznčajna razlika između muškaraca i žena u vjerovanju u sudbinu, dok je razlika statistički značajna kada je riječ o vjerovanju u rast i razvoj. Muškarci i žene jednako podržavaju vjerovanje u sudbinu, dok s druge strane, u usporedbi s muškarcima, žene u većoj mjeri podržavaju vjerovanje u rast i razvoj. Iako je dobivena statistički značajna razlika ona je prema podacima o veličini učinka vrlo mala i ne može se govoriti o razlici između žena i muškaraca u vjerovanju u rast i razvoj kao o izrazitoj razlici. Osim toga dobivena razlika nije u skladu s nalazima većine dosadašnjih istraživanja, koja navode da implicitne teorije o ljubavnim vezama nisu tipično povezane sa rodom (Knee i Petty, 2013). Ipak, u jednoj studiji, Knee i suradnici (2003) dobili su rezultat sukladan rezultatu našeg istraživanja. Iako bi ovaj nalaz trebalo dodatno istražiti, moguće objašnjenje dobivene razlike jest činjenica da će žene prije nego muškarci prvo prepoznati da izazovi i problemi u vezi uopće postoje, zatim će ih u

odnosu na muškarce vjerojatnije htjeti adresirati i nastojati riješiti i raditi na vezi te će na posljertku vjerojatnije prije potražiti pomoć izvan veze, dok će se muškarci u takvim situacijama vjerojatnije povući (Papadopoulos, 2008). Može se pretpostaviti da budući da žene u odnosu na muškarce češće u praksi i ulažu u rast i razvoj svoje veze, vjerojatnije i više podržavaju vjerovanje u rast i razvoj u odnosu na muškarce.

Hipotezom 1b pretpostavili smo da razlike između muškaraca i žena u strategijama održavanja ljubavne veze neće biti statistički značajne, međutim rezultati se djelomično razlikuju od očekivanih. Drugim riječima, muškarci i žene se podjednako upuštaju u kvalitetnu komunikaciju, podjednako provode vrijeme u zajedničkim aktivnostima sa svojim partnerima ali žene procjenjuju veću razinu autonomije koju posjeduju u vezi u odnosu na muškarce. Većina drugih istraživanja navode kako nema rodni razlika u korištenju određenih strategija održavanja odnosa (Ayres, 1983; Dindia i Baxter 1987; Shurts i Myers, 2012; Stafford i Canary, 1991) što je potvrđeno i u našem istraživanju kada je riječ o strategijama kao što su dobra komunikacija i zajedničke aktivnosti. Međutim kada je riječ o autonomiji ovaj nalaz nije potvrđen. Važno je istaknuti kako podatak o veličini učinka ukazuje na malu razliku koju gotovo da ne bismo ni smjeli interpretirati kao značajnu. Ipak, ovaj nalaz mogao bi se objasniti činjenicom da žene općenito imaju pozitivnu percepciju, odnosno sklone su pozitivnijoj evaluaciji u odnosu na muškarce u različitim domenama, pa tako i u percepciji vlastite autonomije unutar veze. Ovaj nalaz potvrđen je i u mnogim drugim istraživanjima o *pozitivnom femininom efektu* prema kojem žene imaju pozitivnije percepcije i donose pozitivnije evaluacije u odnosu na muškarce (Bettencourt, Dill, Greathouse, Charlton, i Mulholland, 1997; Carli, LaFleur, i Loeber, 1995; Winqvist, Mohr, i Kenny, 1998). Mogli bismo pretpostaviti da su žene u našem uzorku više feminine u odnosu na muškarce te iz tog razloga percipiraju vezu kvalitetnijom, međutim ovu pretpostavku bi svakako trebalo dodatno provjeriti. Također, ovaj nalaz otvara vrata novim istraživanjima koja bi dodatno trebala istražiti postoji li rodne razlike u percipiranoj autonomiji unutar ljubavne veze s obzirom na status ljubavnog odnosa, drugim riječima postavlja se pitanje imaju li žene na prelasku u odraslu dob koje nisu u braku doista više autonomije u odnosu na muškarce i u odnosu na žene koje su u braku.

Kada je riječ o percipiranoj kvaliteti veze, rezultati pokazuju statistički neznačajnu rodnu razliku u percipiranoj kvaliteti ljubavne veze. Većina dosadašnjih istraživanja navodi kako su muškarci u odnosu na žene zadovoljniji i sretniji u svojim odnosima, pri čemu je važno naglasiti kako sa ta istraživanja provedena većinom na bračnim parovima (Van

Laningham i sur., 2001; Umberson i sur., 2005; Amato i sur., 2007; prema Reynolds i sur., 2014). Prema našem istraživanju žene i muškarci percipiraju svoju vezu jednako kvalitetnom čime nije potvrđena postavljena hipoteza 1c kojom smo pretpostavili da će muškarci pozitivnije procjenjivati kvalitetu ljubavne veze od žena. Ipak, nekoliko istraživanja ide u prilog dobivenom nalazu (Andrade, Wachelke i Rodrigues, 2015; Kochhar i Sharma, 2015; Sánchez, Muñoz-Fernández i Ortega-Ruiz, 2017) koji nisu dobili statistički značajnu razliku u procjeni kvalitete i zadovoljstva veze. Važno je napomenuti kako su navedena istraživanja također provedena na uzorku mladih na prelasku u odraslu dob što upućuje na nova istraživanja koja bi dodatno trebala istražiti postoji li uopće rodne razlike u percipiranoj kvaliteti ljubavne veze kod mladih na prelasku u odraslu dob.

Prije nego što se raspravi drugi problem ovog istraživanja važno je prokomentirati odnose među proučavanim varijablama, odnosno potrebno je pogledati dobivene korelacije među odabranim kriterijima. Ako se promotre rezultati koji izvještavaju o odnosu između implicitnih teorija vjerovanja i strategija održavanja odnosa, može se uočiti da su i kod žena i kod muškarca sve tri strategije u značajnoj pozitivnoj korelaciji s vjerovanjem u rast i razvoj. Ovaj nalaz govori o činjenici da što više partneri podržavaju vjerovanje u rast i razvoj to će češće koristiti strategije održavanja kao što su dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti i autonomija. Ovaj nalaz je logičan i u skladu je s ostalim istraživanjima prema kojima su partneri sa snažnijim vjerovanjem u rast i razvoj češće započinjali diskusije, vjerojatnije štitili svoju vezu kroz zajedničko vrijeme i nezavisnost te su bili motiviraniji održati odnos i unaprijediti svoju ljubavnu vezu (Coleman i Houlston, 2011; Lavner i Bradbury, 2012). S druge strane, rezultati pokazuju kako kod žena nema statistički značajne povezanosti između vjerovanja u sudbinu i strategija održavanja dok na uzorku muškaraca rezultati ukazuju na pozitivnu korelaciju između varijable vjerovanje u sudbinu i varijable zajedničke aktivnosti. Što znači da će muškarci koji snažnije podržavaju vjerovanje u sudbinu češće provoditi vrijeme u zajedničkim aktivnostima sa svojim partnericama. Ovaj nalaz nije u skladu sa prijašnjim istraživanjima te bi iz toga razloga trebalo dodatno istražiti dobiveni rezultat, odnosno uzeti u obzir interakcijski efekt implicitnih teorija i strategija održavanja. Također važno je napomenuti kako je ta korelacija vrlo niska.

Drugim problemom nastojalo se utvrditi jesu li i u kojoj mjeri implicitne teorije o vezama i strategije održavanja odnosa prediktori percipirane kvalitete ljubavne veze kod žena i muškaraca na prelasku u odraslu dob. U prvom koraku vidljivo je da implicitne teorije o ljubavnim vezama imaju samostalni doprinos u objašnjavanju percipirane kvalitete veze i kod

žena i kod muškarca. Konkretno varijabla *Vjerovanje u rast i razvoj* pokazala se kao značajni prediktor u objašnjavanju percipirane kvalitete ljubavne veze. Dobiveni rezultat znači da se na temelju činjenice da pojedinci snažno podržavaju vjerovanje u rast i razvoj može predvidjeti da će svoju vezu percipirati kvalitetnom. Ovaj nalaz je logičan i u skladu s prijašnjim istraživanjima jer je vjerojatnije da će partneri koji snažnije podržavaju vjerovanje u rast i razvoj više ulagati u svoj odnos što neminovno dovodi do kvalitetnije ljubavne veze (Bahun i Huić, 2017). I u ovom istraživanju rezultati su pokazali kako će pojedinci koji vjeruju da su uspješne veze rezultat ulaganja truda, njegovanja odnosa i rada na poteškoćama (odnosno koji snažno podupiru vjerovanje u rast i razvoj) biti zadovoljniji i sretniji u svojim vezama, odnosno percipirati će svoju vezu kvalitetnijom.

Kod muškaraca se za razliku od žena u prvom koraku uz vjerovanje u rast i razvoj značajnim prediktorom pokazalo i vjerovanje u sudbinu. Prema ovim rezultatima muškarci koji snažnije podržavaju vjerovanje u sudbinu također će vjerojatnije percipirati svoju vezu kvalitetnijom. Ovaj nalaz nije u skladu s postavljenom hipotezom i prijašnjim istraživanjima te bi se svakako trebao dodatno istražiti, pri čemu treba naglasiti da je ta značajnost slaba i povezanost između ove dvije varijable je niska. Međutim u istraživanju Franuika i suradnika (2004) pronađen je nalaz da je kod pojedinca sa snažnijim vjerovanjem u sudbinu, stupanj u kojem su smatrali da su trenutno u vezi sa svojom srodnom dušom bio prediktivan za zadovoljstvo vezom. Konkretno oni pojedinci sa snažnijim vjerovanjem u sudbinu, koji su u visokom stupnju smatrali da su trenutno u vezi s osobom koja im je suđena, procjenjivali su svoju vezu kvalitetnijom. Ova interakcija slična je i s nalazima Keena i suradnika (2001, 2003) gdje je kod pojedinca s visokim vjerovanjem u sudbinu, a niskim vjerovanjem u rast i razvoj, za zadovoljstvo vezom bila prediktivna evaluacija partnera u odnosu na idealnog partnera. Drugim riječima, oni pojedinci koji su svog trenutnog partnera procjenjivali sličnijim idealnom partneru procjenjivali su svoju vezu kvalitetnijom ukoliko su visoko podržavali vjerovanje u sudbinu i nisko podržavali vjerovanje u rast i razvoj. Ova interakcija nije bila pronađena kod pojedinaca koji su snažno podržavali vjerovanje u rast i razvoj, a nisko vjerovanje u sudbinu. Moguće da je i u podlozi nalaza našeg istraživanja o vjerovanju u sudbinu kao prediktoru percipirane kvalitete kod muškaraca upravo ova interakcija iz istraživanja Franuika i suradnika (2004) i Keena i suradnika (2001, 2003).

Kao što je već navedeno implicitne teorije o ljubavnim vezama imaju samostalni doprinos u objašnjavanju percipirane kvalitete veze i kod žena i kod muškarca, no važno je istaknuti kako je taj samostalni doprinos gotovo deset posto veći za uzorak muškaraca u

odnosu na uzorak žena. Ova razlika može se objasniti nalazima istraživanja koja su se bavila rodnim razlikama u kvaliteti ljubavnih veza. U svom istraživanju Stephenson, Ahrold, i Meston (2011) dobili su rezultate koji ukazuju na činjenicu da veći broj varijabli određuje zadovoljstvo vezom kod žena u odnosu na muškarce. Isti nalaz dobili su i Andrade, Wachelke i Rodrigues (2015) u istraživanju provedenom na sudionicima na prelasku u odraslu dob. Na temelju nalaza navedenih istraživanja može se pretpostaviti kako je dobivena razlika u postotku objašnjene varijance percipirane kvalitete veze između žena i muškarca posljedica činjenice da kvalitetu veze kod žena određuje puno veći broj odrednica u odnosu na muškarce koje ovim istraživanjem nisu zahvaćene te ovaj nalaz otvara vrata novim istraživanjima rodnih razlika u odrednicama kvalitete ljubavnih veza.

U drugom koraku uvedene su strategije održavanja odnosa koje također imaju svoj samostalni doprinos u objašnjavanju percipirane kvalitete ljubavne veze i kod muškaraca i kod žena čime je potvrđena postavljena hipoteza. U konačnom modelu kod muškaraca značajni prediktori su bili: vjerovanje u rast i razvoj, dobra komunikacija i zajedničke aktivnosti. Ovi nalazi govore da što više partneri podržavaju vjerovanje u rast i razvoj i što češće koriste strategije održavanja poput dobre komunikacije i zajedničkih aktivnosti to će vjerojatnije percipirati svoju vezu kvalitetnijom. Ovi nalazi potvrđuju postavljenu hipotezu i očekivani su budući da su mnoga istraživanja naglašavala važnost kvalitetne, asertivne i otvorene komunikacije te provođenje vremena u zajedničkim aktivnostima kao važne odrednice uspješne i kvalitetne veze (Markman, 1981; Oladeji, 2013; O'Leary i sur., 2012). Važno je istaknuti kako se u konačnom modelu prediktor vjerovanje u sudbinu nije pokazao značajnim što govori u prilog činjenici da prediktori vezani uz konkretna ponašanja u konačnom modelu imaju puno veću prediktivnu važnost od prediktora vezanih uz kognitivna uvjerenja.

U konačnom modelu značajni prediktori u objašnjavanju percipirane kvalitete ljubavne veze kod žena bile su sve tri strategije održavanja odnosa. Ovi rezultati ukazuju na nalaz da što više partnerice koriste strategije održavanja kao što su dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti i autonomija, to će svoju vezu percipirati kvalitetnijom. Ova povezanost je u skladu s nalazima istraživanja Malouffa i suradnika (2015) gdje su ustanovili da su upravo te tri varijable u pozitivnoj korelaciji s uzbuđenjem i zadovoljstvom u vezi. Autonomija u istraživanju Malouffa i suradnika (2015) imala je najslabiju povezanost sa zadovoljstvom u vezi ipak ta je povezanost bila u pozitivnoj korelaciji sa percepcijom zadovoljstva u vezi. Osim toga istraživanje Karlsson i Borell (2002) navodi rezultate koji

ističu veću važnost autonomije upravo kod žena u odnosu na muškarce što je u skladu i s nalazima ovog istraživanja. Važno je napomenuti kako u konačnom modelu varijabla vjerovanje u rast i razvoj nije bila značajan prediktor kod žena što govori o činjenici da strategije održavanja ipak imaju puno veću ulogu u objašnjavanju percipirane kvalitete ljubavnih veza kod žena.

Metodološka ograničenja, praktične implikacije i preporuke za buduća istraživanja

U prikazanom istraživanju postoje i neki metodološki nedostaci koji su mogli utjecati na dobivene rezultate. Prije svega ovo istraživanje provedeno je na prigodnom uzorku što onemogućuje generalizaciju nalaza te je korelacijsko zbog čega nije moguće utvrditi uzročno-posljedične veze. Također provedeno je online putem i to metodom samoizvještavanja. Online istraživanja imaju mnogo prednosti, neke od njih su: lakoća kojom se može doći do velikog broja sudionika jednostavnim pristupom, mogućnost provođenja istraživanja s mnogo sudionika istovremeno i to 24 sata dnevno, manji troškovi istraživanja, smanjene mogućnosti pogreške pri unosu podataka te veća spremnost sudionika da odgovore na socijalno osjetljiva pitanja (Maliković, 2015). Međutim online istraživanja imaju nedostatke koji rezultiraju slabijom valjanosti podataka: istraživači nemaju kontrolu nad uvjetima u kojima sudionici ispunjavaju upitnik, mogući su problemi s razumijevanjem uputa od strane sudionika sa smanjenom mogućnošću dodatnih objašnjenja učestalije odustajanje od istraživanja prije kraja te imaju ograničenu reprezentativnost, s obzirom da su dostupna samo sudionicima koji se znaju koristiti računalom, koji su u prosjeku mlađi, više obrazovani i iz većih sredina. Također, kao što je navedeno, ovo istraživanje temeljeno je na samoprocjenama sudionika te se ne može sa sigurnošću znati jesu li implicitne teorije o ljubavnim vezama povezane sa stvarnom tendencijom korištenja strategija održavanja i realnom kvalitetom ljubavne veze zbog čega ova pitanja ostaju otvorena za buduća istraživanja. Nadalje, nedostatak ovog istraživanja je i neujednačen uzorak (69% žena). S obzirom na nekonzistentnost nalaza o rodnim razlikama u autonomiji, kao i neočekivanom nalazu o postojanju rodnih razlika u zastupanju implicitnih teorija o vezama, buduća istraživanja trebala bi istražiti te razlike na uzorcima ujednačenim po rodu. Osim toga, buduća istraživanja trebala bi biti provedena dijadno, odnosno trebala bi uključiti procjene oba partnera jer bi bilo zanimljivo vidjeti odnose i interakcije među njima - koliko se procjene i samoprocjene partnera međusobno

poklapaju, te kakve su interakcije korištenih varijabli ukoliko se pri analizi kontroliraju samoprocjene i procjene kandidata.

Unatoč navedenim nedostacima, s obzirom na manjak empirijskih istraživanja o implicitnim teorijama o ljubavnim vezama, strategijama održavanja odnosa i percipiranoj kvaliteti ljubavne veze u Hrvatskoj, ali i u svijetu, smatramo da ovo istraživanje ima značajan doprinos boljem razumijevanju odnosa između ova tri konstrukta. Nalazi ovog istraživanja imaju praktične implikacije u edukaciji parova putem radionica te u procesu savjetovanja ili psihoterapije: osvještavanjem uloge naših uvjerenja o vezama i korištenju strategija održavanja odnosa u percipiranoj kvaliteti veze, pojedinci mogu utjecati na kvalitetu svojih ljubavnih veza.

ZAKLJUČAK

Ovo istraživanje imalo je dva cilja: prvi cilj je bio provjeriti postoje li rodne razlike u implicitnim teorijama o ljubavnim vezama, strategijama održavanja odnosa te percipiranoj kvaliteti ljubavne veze, dok je drugi bio utvrditi ulogu implicitnih teorija i strategija održavanja u objašnjavanju kvalitete ljubavne veze kod žena i muškaraca na prelasku u odraslu dob. Kao odgovor na prvi cilj utvrđena je statistički značajna razlika između muškaraca i žena u implicitnim teorijama o ljubavnim vezama, točnije u vjerovanju u rast i razvoj, pri čemu žene snažnije podržavaju ovo vjerovanje, te u strategijama održavanja ljubavnih veza pri čemu žene izvještavaju o većem stupnju autonomije u odnosu na muškarce. Kao odgovor na drugi cilj utvrđeno je kako su kod žena značajni prediktori u objašnjavanju percipirane kvalitete ljubavne veze: vjerovanje u rast i razvoj i tri strategije održavanja odnosa (dobra komunikacija, zajedničke aktivnosti i autonomija) Osim toga važno je naglasiti kako strategije održavanja odnosa imaju veću prediktivnu važnost u odnosu na prediktor vjerovanje u rast i razvoj. Kod muškaraca značajnim prediktorima pokazale su se i implicitne teorije vjerovanja (pri čemu vjerovanje u rast i razvoj ima veću prediktivnu važnost u odnosu na vjerovanje u sudbinu) i dvije strategije održavanja odnosa – dobra komunikacija i zajedničke aktivnosti. Na kraju važno je naglasiti kako prema ovom istraživanju i implicitne teorije o ljubavnim vezama i strategije održavanja odnosa imaju samostalnu prediktivnu valjanost u objašnjavanju percipirane kvalitete ljubavne veze, premda je doprinos strategija višestruko veći u odnosu na doprinos implicitnih teorija.

LITERATURA

- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469–480.
- Ayres, J. 1983. Strategies to maintain relationships: Their identification and perceived usage. *Communication Quarterly*, 31, 62–67.
- Bahun, I. i Huić, A. (2017). Intimate relationships in context: stress spillover, relationship efficacy, and relationship satisfaction. *Primjenjena psihologija*, 10(1), 5-16
- Baxter, L.A. (1988). A dialectic perspective on communication strategies in relationship development. U: S. W. Duck (Ur.) *A handbook of personal relationships*. (str. 257-273). New York: Wiley
- Ben-Ari, A. i Lavee, Y. (2007). Dyadic closeness in marriage: From the inside story to a conceptual model. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(5), 627–644.
- Berk, L. E. (2007). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Bettencourt, B. A., Dill, K. E., Greathouse, S. A., Charlton, K., i Mulholland, A. (1997). Evaluations of ingroup and outgroup members: The role of category-based expectancy violation. *Journal of Experimental Social Psychology*, 33, 244–275
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Attachment*. New York: Basic Books.
- Bradbury, T. N., i Lavner, J. A. (2012). How can we improve preventive and educational interventions for intimate relationships? *Behavior Therapy*, 43, 113–122.
- Bukvić, M. (2017). *Odnos implicitnih teorija o vezama i strategije prilagodbe na destruktivno ponašanje partnera*. Neobjavljeni diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Carli, L. L., LaFleur, S. J., i Loeber, C. C. (1995). Nonverbal behavior, gender, and influence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 1030–1041.
- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological bulletin*, 112(1), 155-159.
- Coleman, L. i Houlston, C., (2011). *TheCoupleConnection.net: Evaluation evidence from August 2008 to February 2011*. London: OnePlusOne.
- Davis, J. H. (1973). Group decision and social interaction: A theory of social decision schemes. *Psychological Review*, 80(2), 97-125

- Demir, M. (2008). Sweetheart, you really make me happy: romantic relationship quality and personality as predictors of happiness among emerging adults. *Journal of Happiness Studies*, 9, 257–277.
- Dindia, K., i Baxter, L. A. (1987). Strategies for maintaining and repairing marital relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 4(2), 143–158.
- Dweck, C.S., Chiu, C. i Hong, Y. (1995). Implicit Theories and Their Role in Judgments and Reactions: A Word From Two Perspectives. *Psychological Inquiry*, 6, 267-285.
- Dweck, C. S. (1996). Implicit theories as organizers of goals and behaviour. U: P. Gollwitzer i J. Bargh (Ur.) *The Psychology of action: Linking cognition and motivation to behaviour* (str. 69-90). New York: Guildford Press.
- Dweck, C.S. i Ehrlinger, J. (2006). Implicit theories and conflict resolution. U: M. Deutsch, P. Coleman i E. Marcus (Ur.) *The Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice* (2. izdanje). (str. 313-330). San Francisco: Jossey-Bass.
- Dweck, C.S., Hong, Y. i Chiu, C. (1993). Implicit Theories Individual Differences in the Likelihood and Meaning of Dispositional Inference. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 19, 644-656.
- Emmers-Sommer, T. M. (2004). The effect of communication quality and quantity indicators on intimacy and relational satisfaction,. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21(3), 399- 411.
- Field, A. P. (2009). *Discovering statistics using SPSS: (and sex and drugs and rock 'n' roll)*. Los Angeles: SAGE Publications.
- Feeney, J. A. (1999). Issues of closeness and distance in dating relationships: Effects of sex and attachment style. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16, 571–590.
- Fincham, F, i Beach, S., (2010). Marriage in the new millennium: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 72, 630-649.
- Fincham, F. i Rogge, R., 2010. Understanding relationship quality: Theoretical challenges and new tools for assessment. *Journal of Family Theory and Review*, 2, 227-242.
- Fletcher, G.J.O. i Kininmonth, L. (1992). Measuring relationship beliefs: An individual differences scale. *Journal of Research in Personality*, 26, 371-397.

- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., i Thomas, G. (2000). The measurement of perceived relationship quality components: A confirmatory factor analytic approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26, 340-354.
- Franiuk, R., Cohen, D. i Pomerantz, E. M. (2002). Implicit theories of relationships: Implications for relationship satisfaction and longevity. *Personal Relationships*, 9, 345–367.
- Gottman, J. M. (1999a). Repair and the core triad of balance. U: J. M. Gottman, *The marriage clinic: A scientifically-based marital therapy*. (str. 31–86). New York:W.W. Norton & Company.
- Gottman, J. M. (1999b).The sound marital house: A theory of marriage. U: J. M. Gottman, *The marriage clinic: A scientifically-based marital therapy*. (str. 87–110). New York: W.W. Norton & Company.
- Hewstone, M. i Stroebe, W. (2001). Uvod u socijalnu psihologiju. Jastrebarsko: Naklada slap.
- Johnson, D. (1995). Assessing marital quality in longitudinal and life course studies. U: J. Close Conoley i E. Buterick (Ur.) *Werth, Family Assessment*. Lincoln, NE, Buros Institute of Mental Measurements, University of Nebraska-Lincoln.
- Johnson, S. M. (2003). Attachment theory: A guide for couple therapy. U: S. M. Johnson and V. E. Whiffen (Ur.) *Attachment processes in couple and family therapy*. (str. 103–123). New York: Guilford Press.
- Karlsson, G. S. i Borell, K. (2002) Intimacy and autonomy, gender and ageing: Living apart together. *Ageing International* 27(4), 11–26.
- Keeley, M. P. i Hart, A. J. (1994). Nonverbal behavior in dyadic interactions. U: S.W. Duck (Ur.) *Dynamics of relationships*. (str. 135–162). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Knee, C.R. (1998). Implicit theories of relationships: Assesment and Prediction of Romantic Relationship Initiation, Coping and Longevity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(2), 360-370.
- Knee, C.R., Nanayakkara, A., Vietor, N.A., Neighbors, C. i Patrick, H. (2001). Implicit theories of relationships: Who cares if romantic partners are less than ideal? *Personlity and Social Psychology Bulletin*, 27, 808-819.
- Knee, C.R., Patrick, H. i Lonsbary C. (2003). Implicit theories of relationships: Orientations Toward Evaluation and Cultivation. *Personality and Social psychology Review*, 7(1), 41-55.

- Knee, C.R., Patrick, H., Vietor, N.A. i Neighbors, C. (2004). Implicit theories of relationships: Moderators of the link between Conflict and Commitment. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(5), 617-628.
- Knee, C.R. i Petty, K.N. (2013). Implicit theories of relationships: Destiny and Growth beliefs. U: J. Simpson i L. Campbell (Ur.) *Oxford handbook of close relationships*. (str. 183-198). Oxford University Press.
- Kolesarić, V. i Tomašić Humer, J. (2016). *Veličina učinka*. Sveučilišna skripta. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
- Lavner, J. i Bradbury, T., 2012. Why do even satisfied newlyweds eventually go on to divorce? *Journal of Family Psychology*, 26(1), 1-10.
- Maliković. M. (2015). *Internetska istraživanja*. Sveučilišni priručnik. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Markman, H. J. (1981). Prediction of marital distress: A 5-year follow-up. *Journal of Consulting & Clinical Psychology*, 49, 760–762.
- Malouff, J. M., Mundy, S. A., Galea, T. R., i Bothma, V. N. (2015). Preliminary findings supporting a new model of how couples maintain excitement in romantic relationships. *The American Journal of Family Therapy*, 43(3), 227–237.
- Montgomery, B. M. (1988). Quality communication in personal relationships. U: S. W. Duck, D. F. Hay, S. E. Hobfoll, W. Ickes i B. M. Montgomery, *Handbook of personal relationships: Theory, research and interventions*. (str. 343–359). Chichester, UK: Wiley.
- Munsey, C (2006). Emerging Adults: The Age In-Between. *Monitor on Psychology*, 37(6), 68.
- Noller, P. i Feeney, J. A. (2006). *Close relationships – functions, forms and processes*. New York: Psychology Press.
- Oladeji, D. (2013). Psychosocial factors influencing marital adjustment among couples in Ile-Ife, Osun State, Nigeria. *International Journal of Home Economics*, 6, 250–259.
- O’Leary, K. D., Acevedo, B. P., Aron, A., Huddy, L., i Mashek, D. (2012). Is long-term love more than a rare phenomenon? If so, what are its correlates? *Social Psychological and Personality Science*, 3, 241–249.
- Papadopoulos, L. (2008). *What men say, what women hear: bridging the communication gap one conversation at a time*. New York: Simon Spotlight Entertainment.

- Petz, B., Furlan, I., Kljajić, S., Kolesarić, V., Krizmanić, M., Szabo, S., Šverko, B. (1992). *Psihologijski rječnik*. Zagreb: Prosvjeta
- Pietromonaco, P. R., Greenwood, D. i Barrett, L. F. (2004). Conflict in adult close relationships: An attachment perspective. U: W. S. Rholes i J. A. Simpson, *Adult attachment: Theory, research, and clinical implications*. New York: Guilford Press.
- Planalp, S. i Rivers, M. (1996). Changes in knowledge of personal relationships. U: G.J.O. Fletcher i J. Fitness (Ur.) *Knowledge Structures in Close Relationships: A Social Psychological Approach*. (str. 299-324). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Reynolds, J., Houlston, C. i Coleman, L., (2014). *Understanding Relationship Quality*. London: OnePlusOne.
- Rindfuss, R. R. (1991). The Young adult years: Diversity, structural change, and fertility. *Demography*, 28, 493–512.
- Ross, M. (1989). Relation of implicit theories to the construct of personal histories. *Psychological Review*, 96, 341- 357.
- Schaie, K. W. i Willis, S. L. (2000). *Psihologija odrasle dobi i starenja*. Jastrebarsko: Naklada slap.
- Shurts, W. M. i Myers, J. E. (2012). Relationships Among Young Adults' Marital Messages Received, Marital Attitudes, and Relationship Self-Efficacy. *Adultspan Journal*, 11(2),97-111.
- Stafford, L. i Canary, D. J. (1991). Maintenance strategies and romantic relationship type, gender, and relational characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 8, 217–242.
- Stephenson, K. R., Ahrold, T. K., i Meston, C. M. (2011). The association between sexual motives and sexual satisfaction: Gender differences and categorical comparisons. *Archives of Sexual Behavior*, 40, 607-618.
- Tannen, D. (1991). *You don't understand: Women and men in conversation*. London: Virago Press.
- Winqvist, L. A., Mohr, C. D., i Kenny, D. A. (1998). The female positivity effect in the perception of others. *Journal of Research in Personality*, 32, 370–388.
- Žene i muškarci u Hrvatskoj 2014. Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2018, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/menandwomen/men_and_women_2018.pdf (8.9.2018.).

PRILOZI

Prilog 1. Prikaz faktorskih zasićenja čestica upitnika Mjere dobre komunikacije, zajedničkih aktivnosti i autonomije (Malouff i sur., 2015) dobivenih analizom glavnih komponenti uz metodu rotacije varimax i kriterij a priori zadržavanje tri komponente ($N = 931$).

	Komponente		
	1 Dobra komunikacija	2 Zajedničke aktivnosti	3 Autonomija
[1] Raspravljamo o svemu.	.89		
[2] Iskreno razgovaramo.	.88		
[3] Puno pričamo jedan s drugim.	.82		
[4] Puno vremena provodimo radeći stvari zajedno.		.95	
[5] Upuštamo se u puno zajedničkih aktivnosti.		.91	
[6] Nađemo vremena jedan za drugog.		.69	
[7] Svatko ima svoje interese i ciljeve.			.87
[8] Bavimo se svatko svojim aktivnostima.			.85
[9] Dajemo jedan drugome prostora kada je potrebno.	.42		.61

*u tablici nisu navedene vrijednosti manje od .30

Prilog 2. Prikaz faktorskih zasićenja čestica upitnika Komponente percipirane kvalitete ljubavne (Fletcher i sur., 2000) dobivenih analizom glavnih komponenata s direct oblimin metodom rotacije i Kaiser-Gutmanov kriterij zadržavanja broja faktora ($N = 931$).

	Komponente
	1 Percipirana kvaliteta veze
[1] Koliko Vas ova veza ispunjava?	.860
[2] Koliko ste sretni u svojoj vezi?	.847
[3] Koliko ste zadovoljni svojom vezom?	.831
[4] Koliko ste povezani sa svojim partnerom/icom?	.825
[5] Koliko bliskom biste procijenili svoju vezu?	.807
[6] Koliko ste predani svojoj vezi?	.772
[7] U kojoj mjeri gajite nježne osjećaje prema svojem partneru/ici?	.772
[8] Koliko ste posvećeni svojoj vezi?	.759
[9] Koliko volite svojeg partnera/icu?	.753
[10] Koliko obožavate svojeg partnera/icu?	.723
[11] Koliko intimnom biste procijenili svoju vezu?	.713
[12] Koliko se možete osloniti na Vašeg partnera/icu?	.699
[13] Koliko je Vaša veza strastvena?	.665
[14] U kojoj mjeri možete računati na svojeg partnera/icu?	.660
[15] Koliko ste odani svojoj vezi?	.659
[16] U kojoj mjeri vjerujete svojem partneru/ici?	.651
[17] U kojoj je mjeri požuda tipična za Vašu vezu?	.502
[18] Koliko je Vaša veza seksualno intenzivna?	.496

Prilog 3. Distribucije rezultata na korištenim upitnicima za žene ($N = 641$) i muškarce ($N = 290$).

